

AHOGYAN A KÖZÉP-EURÓPAI NÉPEK...

(ZSILLE GÁBOR BESZÉLGETÉSE VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓVAL¹)

A Magyar Művészeti Akadémia Irodalmi Tagozata idén tavasszal új vezetőt választott: Mezey Katalint az 1951-ben született Vári Fábián László váltotta a tisztségben. A Kossuth-díjas költőt, író, műfordítót terveiről kérdeztük.

– Gondolom, nem rémültél meg a feladattól, hiszen gazdag irodalom-szervezői múltad van: kárpátaljai magyarként többek között a Magyar Írószövetség Kárpátaljai Írócsoportjának elnöke is vagy. Habozás nélkül vállaltad az MMA-tól kapott megbízást?

– Nem rémültem meg, s habozásra sem volt alkalmam. Néhány éve is felvetette már Mezey Katalin, amikor személyes gondoljait feltorlódtak, hogy átadná nekem az Irodalmi Tagozat vezetését. Akkor talán még nem vállaltam volna, s jó is, hogy így alakult. A Katika helyzete rendeződött, s még éveken át irányíthatta mindannyiunk elégedettségére a Tagozat szervezeti életét. Ez év áprilisától azonban a Katika tagozatvezetői mandátumának lejártával új vezetőt kellett választanunk. A tisztségre nem jelentkeztem, de amikor tagtársaim bizalommal ajánlottak a feladatra, azt nem utasíthattam vissza. Vállaltam a választással járó megmérettetést, s a tagtársak többsége rám szavazott. Az irántuk való szeretetem és tiszteletem arra szólít, hogy tekintsem megtiszteltetésnek a megbízást, és fontos, mindannyiunk épülésére szolgáló feladatnak a rám váró munkát.

– Az elmúlt hetekben milyen vezetői elképzelések fogalmazódtak meg benned? Tervezel-e szerkezeti vagy gyakorlati változtatást a tagozat működésében?

– Már a tagozatválasztásra is ki kellett dolgoznom egy programtervet, amely továbbra is alapját képezi a tagozatvezetői munkámnak. Ennek egy részét a hagyományos tagozati rendezvények (az ülések előkészítése, az Élő Folyóirat sorozat rendezvényei, az évfordulós – élő és posztumusz tagjaink ünneplésére-megemlékezésére létrejött Irodalmi Gálák, az évente megrendező tagozati tanulmányutak és kihelyezett, többnyire határon túli helyszíneken megvalósuló tagozati ülések) képezik, s ezekhez újabb, irodalmi életünk jeles

¹ Az interjú a Magyar Napló számára készült

eseményeihez kapcsolódó rendezvények is járulnak, amelyeket testvértagozatainkkal közösen is szervezhetünk. Lényeges, fontos, hogy kulturális életünk fejlesztésében és népszerűsítésében egységet mutassunk. Nagy sikere volt például a legutóbbi, Tamási Áron születésének 125. évfordulójához kötődő kerítés-kiállításnak, amelyet a Kárpát-medencében több helyszínen is láthat a közönség, de október elején Farkaslakára, Tamási Áron szülőfalujába és örökös nyughelyére is emlékező zarándoklatra készül az MMA. Említésre kívánczok még, hogy a Külügyminisztérium és az MMA kölcsönös szerződése alapján az európai Liszt Intézetek bevonásával – már az ősz folyamán – az idegen nyelvekre lefordított könyveink bemutatására is sor kerül.

Szerkezeti változásokról a Tagozat nem hozhat döntést, annyi azonban már bizonyosra vehető, hogy az Akadémia – az MTA-val együttműködve – regionális központok létrehozását tervezi, így a jövőben kiterjeszti tevékenységét az ország szinte teljes területére. Ez a változás merőben más megvilágításba helyezi majd az MMA tevékenységét, s minden bizonnyal megnöveli a tagozatok feladatkörét, és tevékenységét kiterjeszti az országos kulturális szervezetek irányába.

– Az MMA szervezeti felépítése túlnyúlik az anyaország határain. Egy olyan hatékony intézmény, amely segíthet egybeforrasztani a Kárpát-medence magyarságát, gyógyítani a trianoni békediktátum ma is fájó sebeit. Mit gondolsz erről?

– Ha az imént az MMA országos bővítéséről beszéltem, szólni tudok a közttestület határokon túlra terjedő kulturális integrációs törekvéséről is. Jól emlékszünk még a 2004-es, szégyenteljes decemberi referendumra, amikor a határokon túlra szakadt nemzetrészeink közjogi egyesítésének kísérlete érdektelenség miatt kudarcba fulladt. Az Akadémia akkor úgy döntött, hogy egyfajta lelki és erkölcsi jóvátételt nyújtva meghívja soraiba a határon túli magyarság legjobb, legelkötelezettebb művészeit. Akik akkor csatlakoztak, ma már – elsősorban a szülőföldre kötődő tevékenységük által – élő kapcsolatot képeznek az MMA és saját nemzetközösségük között, s ez a kötelék egyre erősebb.

– Kárpátalján, Tiszaiújlakon születted, és otthonod a szintén kárpátaljai Vári. A jelenlegi háborús helyzetben a tagozat kiemelt figyelmet szentel a kárpátaljai irodalmi életnek?

– Akár büszke is lehetnék rá, hogy annak idején rajtam kívül még két jelentős kárpátaljai író (Füzesi Magda, Nagy Zoltán Mihály) hívott meg soraiba az Akadémia, de a büszkeséget továbbra is igyekszem magamtól

távol tartani. Viszont a ránk irányuló figyelem jóleső érzéssel töltött és tölt el a jelenben is. Szeptembertől két fiatal alkotónk (Kopriva Nikolett, Marcsák Gergely) részese az MMA MKKI művészeti ösztöndíjprogramjának, amely további fejlődésüket tekintve hatalmas segítség számukra, de feltétlen elismerése ez a kárpátaljai magyar irodalomnak is.

– *Ez idő tájt működik-e az írószövetség kárpátaljai írócsoportja?*

– A Magyar Írószövetség Kárpátaljai Írócsoportja az utóbbi három-négy év pandémiás és politikai anomáliái miatt inkább csak formálisan létezik, azonban 2014 óta létrejött és kiválóan működik a fiatal alkotókat egyesítő Kovács Vilmos Irodalmi Társaság. Összejövetelük kezdetben a műhelymunkák, egymás tanításának formájában zajlottak, de ma már legtöbbször túl van az első kötetén. A Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napok rendezvénysorozatának is ők a házigazdái, kiváló anyaországi és erdélyi kapcsolatokkal rendelkeznek, nevük (Csordás László, Shrek Tímea, Marcsák Gergely, Nagy Tamás, Kopriva Nikolett stb.) és tevékenységük mára a magyar irodalmi köztudat részévé vált. Ők azok, akik vállukon viszik tovább – gondoljaival együtt – a kárpátaljai magyar irodalom és kultúra ügyeit. Számomra ez a helyzet teljes megnyugvást jelent.

– *Az Irodalmi Tagozat számára az irodalom története egy élő, szerves folyamat, amelyben az örökölt hagyomány is fontos. Az elmúlt években ruszin népballadákat fordítottál magyarra. Tart-e még ez a munkád, és milyen gondolatokkal termékenyített meg?*

– A nemzeti irodalmak rendre saját, írásbeliség előtti primitív költészetükből fejlődtek ki. Közép-Európa népeinek ősi epikus költészete valaha nagyon szoros, rokoni viszonyban állhatott egymással, s ennek élő tanúi a népballadák. Miután a rendszerváltozás idején kötetbe rendeztem a kárpátaljai magyar népballadák gyűjteményét, hozzáálltam a ruszin-ukrán balladákhoz – elsősorban magyar párhuzamokkal is rendelkező – típusainak feldolgozásához és magyarra való fordításához. Az anyag tudományos igénnyel összeállított kötetben *Kakukknővér* címmel jelent meg 2019-ben az MMA Kiadó gondozásában. Ezt a munkát lezártak tekintem, azonban a kutatás tanulságai megszívlelendők ma is. Egy népet megismerni és megszeretni a kultúrája által lehet igazán. Ahogyan a közép-európai népek szellemi és tárgyi kultúrája egymásba kapaszkodik, hasonlóképpen foghatnak népeink is egymás kezét, ha nem furakodna középük minduntalan a gazdasági és nagyhatalmi érdekek által táplált, lassan a közutálat tárgyává lett politika.

– *A tavaly márciusban átvett Kossuth-díj megváltoztatta az életed? Van szabad alkotói időd?*

– Bevallom, valóban történtek változások az életemben. Sokkal inkább figyelnek rám, mint előtte. Viszonylag sok interjúkérésre kell válaszolnom, gyakrabban keresnek a különböző rádióktól, tv-műsoroktól, de egyelőre ezeknek a kéréseknek meg tudok felelni. Annak örülök, hogy a Kossuth-díj által tagja lehetek az elismert és megbecsült művészek közösségének. Különböző bizottságok és kuratóriumok kértek fel a tagságra, tehát a teendőim is jelentősen szaporodtak. Egyelőre az MMA-nál vállalt tisztségemet is el tudom látni, de tovább viszem az *Együtt* című kárpátaljai irodalmi folyóirat szerkesztését is. Az azonban tagadhatatlan, hogy alig jut időm az alkotásra. Egy-egy vers azért, ha világra kívánczik, segítek neki világra jönni. Jegyzetek, tárcák, s olykor esszék is igazolják, hogy életben vagyok, s vannak gondolataim a való világról.

